

NOSTER

Nederlandse Onderzoekschool voor Theologie en Religiewetenschap
Netherlands School for Advanced Studies in Theology and Religion

Voortgangverslag 2018

1. Algemene informatie

Bureau: prof. dr. H.L. (Heleen) Murre-van den Berg (directeur), M. (Marco) Derks MPhil (secretaris), J. (Jorien) Copier MA (curriculumcoördinator), N. (Nina) Pennock BA (secretaresse).

Leden Schoolbestuur: prof. dr. J. (Judith) Frishman (UL, voorzitter), prof. dr. A.J. (Andreas) Beck (ETF; tot 24 september 2018), prof. dr. M.T. (Martha) Frederiks (UU), prof. dr. R.R. (Ruard) Ganzevoort (VU), prof. dr. J.W. (Jan Willem) van Henten (UvA), prof. dr. M.M. (Mechteld) Jansen (PThU), prof. dr. R. (Roel) Kuiper (TUK), prof. dr. G.J.L.M. (Gerty) Lensvelt-Mulders (UvH), prof. dr. M. (Mladen) Popović (RUG), prof. dr. M. (Marcel) Sarot (TiU), prof. dr. H.J. (Herman) Selderhuis (TUA), dr. M. (Maria) Verhoeff (ETF; per 24 september 2018), prof. dr. F.J.S. (Frans) Wijsen (RU).

*Leden Juniorenraad*¹: C.G. (Clemens) van den Berg MA (UU), J. (Jerrold) Cuperus BA (UU; per 1 september 2018), M. (Marius) Koelink BA (UU; per 1 september 2018), D.D.C. (Deborah) de Koning MA (TiU), A.I. (Anke) Liefbroer MSc MA (VU), H. (Henk) Vogel MA (PThU; per 9 november 2018), F. (Fokke) Wouda MA (TiU).

*Leden Dagelijks Bestuur*²: prof. dr. L.J. (Bert Jan) Lietaert Peerbolte (VU; voorzitter), C.G. (Clemens) van den Berg MA (UU; tot 1 november 2018), dr. K. (Koert) van Bekkum (TUK), prof. dr. A.F. (Ab) de Jong (UL), prof. dr. L. (Laurens) ten Kate (UvH), D.D.C. (Deborah) de Koning MA (TiU; tot 1 november 2018), A.I. (Anke) Liefbroer MSc MA (VU; per 1 november 2018), dr. Katja Rakow (UU; per 2 februari 2018), prof. dr. Renée van Riessen (PThU; per 2 februari 2018), prof. dr. J.T.A.G.M. (Jacques) van Ruiten (RUG; tot 1 september 2018), prof. dr. G.A. (Gerard) Wiegers (UvA), F. (Fokke) Wouda (TiU; per 1 november 2018).

Participerende instellingen: Radboud Universiteit (RU), Rijksuniversiteit Groningen (RUG), Tilburg University (TiU), Universiteit Leiden (UL), Universiteit Utrecht (UU), Universiteit van Amsterdam (UvA), Vrije Universiteit Amsterdam (VU), Evangelische Theologische Faculteit Leuven (ETF), Protestantse Theologische Universiteit (PThU), Theologische Universiteit Apeldoorn (TUA), Theologische Universiteit Kampen (TUK), Universiteit voor Humanistiek (UvH).³

Missie: NOSTER offers a cutting-edge and challenging curriculum in theology and religious studies for junior researchers (ReMA students and PhD candidates) of the participating institutions in the field of theology and religious studies. The program has three major objectives. In the first place, it serves to familiarise the junior researchers with various forms of research and research methodology in the field of theology and religious studies, offering a wide variety of perspectives from both theology and religious studies, building upon and complementing what their home institutions have on offer. Secondly, the programme aims to provide further training in the skills and techniques of the sub-disciplines of the wider field. Finally, NOSTER aims to contribute to the formation of a national academic community in the field of theology and religious studies, a community that consists not only of new generations of researchers in this field but also of established scholars of the participating institutions, sensitising them to innovative disciplinary and interdisciplinary developments, and to theoretical and methodological alternatives. In addition, NOSTER stimulates new initiatives and

¹ De “studentenraad” zoals bedoeld in artikel 8 lid 1 Gemeenschappelijke Regeling.

² Een “adviescollege” zoals bedoeld in artikel 8 lid 2 Gemeenschappelijke Regeling.

³ De laatste vijf instellingen participeren m.m. via een samenwerkingsovereenkomst. Vanuit Tilburg University participeren zowel de School of Humanities and Digital Sciences (TSHD) als de Tilburg School of Catholic Theology (TST).

explorations in research and provides a national platform for foster communication between the participating institutes with a view to both short- and long-term research collaboration.

Ledenaantallen: op 1 januari 2018 telde NOSTER 79 promovendi en 174 seniorleden (waarvan voor zover bekend 6 postdocs); op 1 januari 2019 telde NOSTER 86 promovendi en 178 seniorleden (waarvan voor zover bekend 6 postdocs).⁴

Aantal onderzoekmasterstudenten: in 2018 hebben zich 18 onderzoekmasterstudenten ingeschreven.

Totaal toegekende EC's: in 2018 is 93 EC toegekend aan onderzoekmasterstudenten en 137,25 EC aan promovendi.

2. Overzicht van onderwijsactiviteiten

2.1 Algemeen

Het curriculum, waarvan alle onderdelen gericht zijn op zowel promovendi als onderzoekmasterstudenten, bestaat uit twee soorten onderdelen: enerzijds brede bijeenkomsten voor alle promovendi en onderzoekmasterstudenten (2.2) en anderzijds seminars per deeldiscipline die jaarlijks 8-10 bijeenkomsten beleggen (2.3). Hoewel iedereen zelf kan bepalen hoeveel onderwijs men bij NOSTER afneemt, biedt NOSTER ook een *ReMA Study Programme* (10 EC) en een *PhD Study Programme* (15 EC) aan: hiermee geven we resp. onderzoekmasterstudenten en promovendi globale richtlijnen voor te volgen cursussen over een periode van resp. 2 en 3-4 jaar. In totaal heeft NOSTER in 2018 voor 27 EC aan onderwijs aangeboden.

2.2 Centrale onderdelen

De **Midyear Meeting** (26 januari 2018, Leiden; 39 deelnemers; 0,5 EC) werd georganiseerd in samenwerking met onderzoeksschool NISIS en had als thema: "Academic Biographies: How to Frame Your (Academic) Narrative." Dr. Katja Rakow (UU) en dr. Younes Saramifar (VU) vertelden over hun academische biografie, waarna de deelnemers een workshop volgen van twee trainers van de Radboud Career Service. De **Spring Conference** (16-17 april 2018, Driebergen; 38 deelnemers; 1,0-2,0 EC) bestond uit 10 presentaties van door promovendi en onderzoekmasterstudenten in hun eerste of tweede jaar, 8 presentaties van gevorderd onderzoek door promovendi met respons van een senioronderzoeker, een plenaire lezing van prof. dr. Stephan van Erp (KU Leuven) over "Migration, Religion and the Identity of Europe: Contributions and Challenges for Theologians and Scholars of Religion", en vier workshops over resp. het verdedigen van je proefschrift, opiniërend schrijven, "How to Manage Your Supervisor?" en "Academic Profiling". De **Opening of the Academic Year** (21 september 2018, Nijmegen; 20 deelnemers; 1,0 EC) Was gewijd aan het thema "Positionality in Research", dat verkend werd middels een panel met prof. dr. Jürgen Zangenberg (UL), dr. Nella van den Brandt (UU) en prof. dr. Daniela Müller (RU). De **Grand Course** (29-31 oktober 2018, Leiden; 16 deelnemers; 2-5 EC) bestond uit een Masterclass met prof. dr. Jörg Rüpke (Universität Erfurt)

⁴ In het Voortgangsverslag 2017 hebben we het aantal leden op 1 januari 2017 vermeld. Later ontdekten we dat in eerdere voortgangsverslagen de aantallen op 1 januari van het *volgende* jaar vermeld werden. Dat lijkt ons een betere peildatum. Daarom vermelden we hier zowel de ledenaantallen op 1 januari 2018 als de ledenaantallen op 1 januari 2019. In het Voortgangsverslag 2019 zullen (alleen) de ledenaantallen op 1 januari 2020 vermeld worden. Tevens corrigeren we hierbij de in het Voortgangsverslag 2017 genoemde aantallen: Volgens het Voortgangsverslag 2016 telde NOSTER op 1 januari 2017 83 promovendi en 168 seniorleden (waarvan naar schatting 10-15 postdocs). Die aantallen zijn waarschijnlijk accurater dan de 86 promovendi en 171 seniorleden (waarvan naar schatting 10-15 postdocs) die in het Voortgangsverslag 2017 voor diezelfde peildatum vermeld stonden.

rond diens boek *Pantheon* en de conferentie 'Interpreting Rituals: Historiographical Perspectives and Pluralistic Contexts' (Nederlands Genootschap voor Godsdienstwetenschap, Leiden University Centre for the Study of Religion & Universität Erfurt). Tijdens de Midyear Meeting, Opening of the Academic Year en de Spring Conference was ook een tiental seniorleden aanwezig.

2.3 Seminars per deeldiscipline

In 2018 zijn zes doorlopende seminars (per seminar: ca. 8-10 bijeenkomsten van 2-3 uur; 2-2,5 EC; ca. 5-15 deelnemers) gegeven op diverse deeltherreinen: *Empirical Research in Religion* (prof. dr. Marcel Barnard [PThU; gestopt per 1 juli 2018] & dr. Carl Sterkens [RU]), *Biblical Studies* (prof. dr. Bert Jan Lietaert Peerbolte [VU; gestopt per 1 juli 2018], prof. dr. Jürgen Zangenberg [UL; gestart per 1 september 2018] & prof. dr. Klaas Spronk [PThU]), *Historical Research in Theology and Religious Studies* (prof. dr. Henk van den Belt [RUG] & prof. dr. James Kennedy [UU]; stilgezet per 1 september 2018), *Dogmatics, Ethics and Philosophy of Religion* (prof. dr. Peter-Ben Smit [VU/UU] & prof. dr. Rick Benjamins [PThU]), *Religious Studies* (prof. dr. Ab de Jong [UL] & dr. Jacqueline Borsje [UvA]) en *Religion, Theology and Gender* (prof. dr. Anne-Marie Korte [UU]). Daarnaast werd het *Intensive Text Reading Seminar 'The Challenge of Difference'* (dr. Sarah Bracke [UvA] & prof. dr. Anne-Marie Korte [UU]; ca. 8 bijeenkomsten van 2-3 uur; 5 EC; 10 deelnemers) gegeven. Het seminar *Historical Research in Theology and Religious Studies* is tijdelijk stilgezet omdat er te weinig deelnemers waren; NOSTER werkt actief aan het bereiken van potentiële deelnemers. Verder heeft NOSTER met ingang van 2019-2020 een tweede docent gevonden voor *Empirical Research in Religion* (prof. dr. Henk de Roest [PThU]).

3. Overige mededelingen

NOSTER verstrekt kleine subsidies voor een tweetal vormen van onderzoekssamenwerking waarbij ook nadrukkelijk de participatie van juniorleden wordt gezocht: *thematic seminars* en *research collaboration groups* (zie items 2.1 en 2.2 in de financiële verantwoording hieronder). In 2018 waren de *research collaboration groups* "Case Studies Project Spiritual Care Givers", "Meals in Search of Meaning" en "Theology after Gulag" actief; bij het vaststellen van de Begroting 2019 is besloten om deze subsidievorm te beëindigen. Daarnaast vonden de volgende vijf *thematic seminars* plaats: "Distinguishing Science and Metaphysics in Evolution and Religion" (27 augustus), "The Study of Religion and Good Teaching Materials" (31 oktober), "'Traditional Values' versus 'Human Rights'" (1 november), "The Pastoral Epistles: Common Themes, Individual Compositions?" (30 november) en "Freedom of Thought, Conscience and Religion: The Universal Declaration of Human Rights 1948-2018" (10 december).

In het najaar van 2018 heeft NOSTER een terugloop van het aantal deelnemers aan diverse curriculumonderdelen en een terugloop van het aantal nieuw aangemelde promovendi geconstateerd. Het vermoeden is dat dit een structurele terugloop is. Wellicht hangt dit voor een deel samen met het aflopen van diverse grotere onderzoeksprojecten in het kader van het NWO-programma 'Religie in de moderne samenleving'. De financiële en organisatorische consequenties worden momenteel verkend.

In het voorjaar van 2018 bereikten NOSTER via cursusevaluaties en gesprekken met docenten signalen dat het curriculum op een aantal punten onvoldoende aansloot bij de behoeften van onderzoeksmasterstudenten. In het najaar van 2018 is een concept verbeterplan besproken met de coördinatoren van de vier onderzoeksmasteropleidingen (RUG, UU, UvA, VU), enkele onderzoeksmasterstudenten en het Dagelijks Bestuur. Het plan wordt in het voorjaar van 2019 grotendeels geïmplementeerd.

Met een groep collega's van de verschillende deelnemende instellingen wordt vanaf midden 2018 gewerkt aan de voorbereiding van een gezamenlijke Zwaartekracht-aanvraag. De verwachte Call en bijbehorende inleverdatum zijn inmiddels al enige keren verschoven en wordt op moment van schrijven verwacht in het voorjaar van 2020. In deze groep worden verschillende brede thema's verkend die moeten leiden naar een project dat met een paar hoofdaanvragers op verschillende plaatsen kan worden uitgevoerd en dat daarmee niet alleen het onderzoek op het gebied van de theologie en religiewetenschappen in Nederland en internationaal vooruit brengt, maar ook de landelijke samenwerking en afstemming versterkt, en bijdraagt aan de opleiding en loopbaan van een nieuwe generatie wetenschappers in ons veld. Door het Schoolbestuur zijn inmiddels uit de vrijkomende reserves middelen gereserveerd om deze voorbereidingen te ondersteunen met extra menskracht en een aantal werkconferenties (zie onder punt 4). Ook zal een grotere gezamenlijke conferentie (gepland voor 2020) met het oog op deze aanvraag worden georganiseerd.

Ten slotte kan nog worden meegedeeld dat de website is grondig is verbeterd qua tekst, structuur en inhoud, dat er in aanvulling op de Gemeenschappelijke Regeling en de Samenwerkingsovereenkomsten een Huishoudelijk Reglement is opgesteld, dat het digitale archief is opgeschoond en geordend, en dat de verschillende delen van het fysieke archief zijn gelokaliseerd en globaal geïnventariseerd.

4. Financiële verantwoording

	BEGROTING	REALISATIE	BALANS
INKOMSTEN			
1. Programmabureau GW: basisbedrag	13.000	13.291	291
2. Programmabureau GW: rugzakjesgelden	4.000	6.400	2.400
3. Inkomsten contributie instellingen	54.429	54.429	0
4. Bijdragen nieuw aangemelde promovendi	20.000	7.000	-13.000
5. Losse cursusbijdragen	5.000	1.962	-3.038
6. Inkomsten uit reserve	8.871	19.630	10.759
TOTAAL INKOMSTEN	105.300	102.712	-2.588
UITGAVEN			
1. Onderwijs			
1.1 Opening of the Academic Year	1.750	938	812
1.2 Grand Course	2.000	1.378	622
1.3 Midyear Meeting	1.750	1.120	630
1.4 Spring Conference	12.500	11.439	1.061
1.5 Seminars	1.500	1.229	271
1.6 Overige kosten onderwijs	150	0	150
Subtotaal onderwijs	19.650	16.104	3.546
2. Onderzoek			
2.1 Research Collaboration Groups	1.500	5.075	-3.575
2.2 Thematic Seminars	5.000	5.618	-618
2.3 Samenwerking (inter)nationale vakverenigingen	500	500	0
2.4 Reservering NOSTER conferentie 2020	2.000	n.v.t.	2.000
Subtotaal onderzoek	9.000	11.193	-2.193
3. Personele lasten			
3.1 Directeur	20.000	17.846	2.154
3.2 Secretaris	23.400	28.071	-4.671
3.3 Curriculumcoördinator	11.000	13.643	-2.643
3.4 Secretaresse	20.000	12.717	7.283

Subtotaal personele lasten	74.400	72.277	2.123
4. Beleid en bestuur			
4.1 Vergaderkosten	750	648	102
4.2 Representatiekosten	250	0	250
4.3 Onderhoud en vernieuwing website	500	810	-310
4.4 Bureaunkosten	750	278	472
Subtotaal beleid en bestuur	2.250	1.736	514
Baten en lasten voorgaande jaren		1.402	-1.402
TOTAAL UITGAVEN	-105.300	102.712	2.588

Toelichting op inkomsten

Ad 4 en 5: Het aantal nieuw aangemelde promovendi per jaar is afgelopen jaren teruggelopen: 25 (2015), 17 (2016), 14 (2017), 7 (2018). Per 1 januari 2018 betalen de instellingen €1k per nieuw aangemelde promovendus.⁵ De terugloop heeft dus significante financiële consequenties. Waarschijnlijk deels hiermee samenhangend is de eveneens forse daling van de inkomsten voor deelname aan losse cursussen (€6k in 2016 en 2017 naar €2k in 2018).

Toelichting op uitgaven

- Ad 2.1 en 2.2: De voor *Research Collaboration Groups* en *Thematic Seminars* uitgekeerde bedragen zijn gebaseerd op toezeggingen die in *of vóór* 2018 zijn gedaan.
- Ad 2.3: Deze begrotingspost is in 2017 en 2018 niet gebruikt en is om die reden verdwenen van de Begroting 2019. De hier opgevoerde uitgave betreft de medewerking van NOSTER aan het door Radboud Reflects georganiseerde “Wanderlust: Theologisch festival over reizen” (1 maart 2018).
- Ad 3.4: De personele lasten zijn begroot toen de realisatie 2017 nog niet bekend was. De Begroting 2019 is gespecificeerd en dus realistischer.

Toelichting op baten en lasten voorgaande jaren

Het gaat hier om €987 voor twee themabijeenkomsten in resp. 2016 en 2017 en €415 voor de Autumn School met NISIS in 2016.⁶

Reserve

Reserve per 1 januari 2018	134.270
Mutaties 2018	-19.630
Reserve per 31 december 2018	114.640
Bestemde reserve	
Subsidie <i>Research Collaboration Groups</i>	525
Subsidie <i>Thematic Seminars</i>	900
Zwaartekracht aanvraag en lustrumconferentie	45.000
Ontwikkeling online portal religieonderzoek	34.000
Publiciteit NOSTER	5.612
Totaal bestemde reserve	86.037
Vrije reserve	28.603

⁵ Zie het Voortgangsverslag 2017 voor een toelichting.

⁶ In het Financieel overzicht 2017 stond vermeld dat er een bedrag van €3.325 was betaald aan NISIS inzake Autumn School 2016. De hoogte van de uiteindelijke factuur bleek €3.740. Het verschil van €415 wordt hier vermeld.

In reactie op het Voortgangsverslag 2017 heeft DLG in september 2018 laten weten dat voor een reserve van meer dan 10% van de begroting een (meerjarig) bestedingsplan dient te worden opgesteld. Uitgaande van de Begroting 2019 mag NOSTER dus een vrije reserve hebben van max. €10.530 en dient NOSTER een bestedingsplan op te stellen voor €104.110. Voor de komende drie jaar (2019 t/m 2021) heeft NOSTER een bestedingsplan opgesteld voor in totaal €86.037, waarmee de vrije reserve geleidelijk teruggebracht tot €28.603. Na een eerste evaluatie van de uitvoering van de plannen en de te verwachte financiële ontwikkelingen zal het bestedingsplan aangevuld worden, zodanig dat we eind 2021 uitkomen op een bedrag rond de €10.000. Hieronder worden de bedragen in de tabel kort toegelicht:

- Op 1 januari 2019 was resp. €525 en €900 gereserveerd voor de uitkering van eerder toegezegde subsidies voor resp. *Research Collaboration Groups* en *Thematic Seminars*.
- *Zwaartekracht aanvraag en lustrumconferentie*: NOSTER werkt aan de voorbereiding van een Zwaartekracht aanvraag. Daarvoor worden enkele vergaderingen en expert meetings georganiseerd, alsook een conferentie in 2020, die tevens zal fungeren als lustrumconferentie. Personele ondersteuning zal worden gezocht voor de organisatie van de conferentie, het schrijven van de aanvraag en het managen van het algehele proces. In totaal wordt hiervoor €72k uitgetrokken. Daarvan was echter reeds €27k begroot (zie Begroting 2019). Tevens was eerder al €4k gereserveerd voor een lustrumconferentie (zie Begrotingen 2018 en 2019). Daar wordt nu dus €41k aan toegevoegd. Als bestemde reserve noteren we hier €45k (€4k + €41k).
- *Ontwikkeling online portal religieonderzoek*: Om het theologische en religiewetenschappelijke onderzoek in Nederland (en Vlaanderen) beter zichtbaar te maken zal worden gewerkt aan de ontwikkeling van een online portal waarop inzichtelijk wordt gemaakt wat voor theologisch en/of religiewetenschappelijk onderzoek door wie en/of (aan) welke organisatie verricht wordt. Voor de aanstelling van een projectmanager, het inhuren van een websitebouwer en voor overige kosten wordt €34k gereserveerd.
- *Publiciteit NOSTER*: Er stond reeds €3.112 op de reserve voor de vernieuwing van de website. Dat wordt opgehoogd met €2,5k voor de ontwikkeling van een nieuwe huisstijl en de aanschaf van publiciteitsmateriaal.

5. Reflectie en vooruitblik

Over het geheel genomen verloopt alles naar wens: we zijn in staat om voldoende onderwijs van goede kwaliteit te leveren en de promovendi en onderzoeksmasterstudenten zijn doorgaans zeer tevreden over de kwaliteit en de organisatie. Uit de evaluaties van de diverse modules komt een gemiddelde waardering van 7,5-8,0 naar voren. Van de centrale onderdelen worden vooral de tweedaagse events (Spring Conference en Grand Course) hoog gewaardeerd (zie 2.2). Hoewel de meeste Research Seminars goed draaien, zijn er ook enkele waarvan het aantal deelnemers erg laag geworden is – het Research Seminar Historical Research in Theology and Religious Studies is om die reden tijdelijk stilgelegd. Dit hangt samen met de afname van het aantal nieuw aangemelde promovendi. Dit heeft al invloed op de inkomsten, maar als deze trend zich doorzet zal NOSTER het curriculum grondig moeten herzien om levensvatbaar te blijven. Daarnaast zien we juist een zekere stijging van het aantal onderzoeksmasterstudenten. Dit stelt ons voor vragen over de vormgeving van het curriculum.

Diverse vormen van samenwerking met andere organisaties blijkt effectief te zijn en tevens gewaardeerd te worden door de promovendi en onderzoeksmasterstudenten. De samenwerking met NISIS neemt vastere vormen aan: na de gezamenlijke organisatie van een Autumn School in 2016 hebben we begin 2018 onze Midyear Meeting samen met NISIS georganiseerd en besloten dit in de toekomst te blijven doen. Daarnaast hebben we dit jaar de Grand Course samen met

Nederlands Genootschap voor Godsdienstwetenschap (NGG) georganiseerd en ook die samenwerkingsvorm willen we in de toekomst blijven zoeken.